

SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ

Cezar Petrescu (1892 – 1961)



Gazetar, nuvelist, romancier, dramaturg și traducător, Cezar Petrescu s-a născut în comuna Cotnari, județul Iași, la 1 decembrie 1892.

Debutul său literar a avut loc în anul 1907, când revista *Sămănătorul* i-a publicat nuvela „Scrisori”. Colaborează la diverse publicații, printre care *Facla*, *Opinia*, *Versuri și proză*, *Cronica* și *Chemarea*.

În 1918, odată cu mutarea la București, Cezar Petrescu pătrunde în lumea ziaristicii, fiind, pe rând, fondator și codirector (alături de Pamfil Șeicaru) la revista *Hiena*, redactor la *Adevărul*, *Dimineața*, *Bucovina* și *Țara nouă*.

În 1920, mutat la Cluj, lucrează la ziarul *Voința* și întemeiază, împreună cu Lucian Blaga, Gib I. Mihăescu și Adrian Maniu, revista *Gândirea*.

Debutul editorial se produce în 1922, cu *Scrisorile unui răzeș*. Cezar Petrescu a continuat să scrie proză scurtă (nuvele și povestiri): *Drumul cu plopi*, *Omul din vis*, *Aranca*, *stima lacurilor*, *Omul care și-a găsit umbra*, lucrând în paralel la primul său roman, *Întunecare*.

Bolnav, revine la București în 1923. Face parte din redacția cotidianului *Neamul românesc*, iar mai târziu fondează ziarele *Cuvântul* și *Curentul*.

Apariția în două volume a romanului *Întunecare* (1927-1928) îi aduce consacrarea. Publică apoi numeroase

CUPRINS

1. O reprezentație de adio la Cercul Struțki în iarna anului 1924.....	5
2. Fram face nazuri.....	17
3. După ce a plecat cercul.....	32
4. În Arca lui Noe.....	46
5. Fram s-a născut departe, în ghețurile polare.....	54
6. Omul, câinele și pușca	63
7. „Numele tău va fi Fram“	74
8. Îndărăt spre oceanul polar	83
9. În ostrovul pustiu de la capătul pământului	97
10. Cea dintâi întâlnire	106
11. Bufonul oceanului polar	120
12. Prietenii lui Fram din orașele de departe nu l-au uitat.....	130
13. Fram și-a găsit un prieten mic în noaptea polară	164
14. Fram se leapădă singur de micul său prieten... ..	175
15. Nanuc.....	191
16. Sfârșitul.....	208

7. „NUMELE TĂU VA FI FRAM”

Pe urmă, în priceperea puțină și tulbure a puiului de urs, iarăși s-au amestecat întâmplările.

S-a deșteptat târziu într-o barcă de piele. La vâsle se aflau altfel de oameni, cu altfel de chipuri: oameni cu fața mai lungă și pielea mai albă. Erau pescuitorii de balene și vânătorii de foci.

Sosiseră din țările de departe. Cutreieraseră insulă cu insulă, de câteva luni, și acum se pregăteau de plecare, fiindcă se apropia noaptea cea lungă cu viscole. Iar înainte de a porni îndărăt, spre casă, cumpăraseră puiul de urs pe câteva legături de tutun.

Astfel începea pentru puiul de urs altă viață. Dar mintea lui nu-l ajuta să bănuiască, nici să priceapă.

Barca plutea pe apa verde spre corabia ancorată în larg, departe de ghețuri. Puiul încercă să se miște. În labe simți o durere. Se afla din nou închingat în curele. De chingile acelea l-a prins un cârlig și l-a ridicat legănat o funie pe corabia înaltă, izbindu-l cu botul și cu coastele de peretele ud. Zadarnic mormăia și se zvârcolea. La mormăit și la zvârcolire răspundeau râsetele oamenilor de sus, de pe punte, și de jos, din barcă.

Întâi a rămas zvârlit pachet printre funii. Pe urmă, când marinarii au sfârșit de încărcat tot, blăni de urși și piei de focă, o mână l-a desfăcut din strânsoare. Puiul a vrut să fugă într-un ungher. Mâna l-a prins de ceafă. El și-a arătat colții și a încercat să muște. Mâna l-a dezmiardat blând, în loc să-l lovească. L-a dezmiardat nespus de blând și duios. Aceasta era ceva nou. Neașteptat. Ceva care îi amintea altă dezmiardare, cu o labă ușoară, din altă viață rămasă în urmă, departe, pe ghețuri...

Mâna i-a pus sub bot un talger adânc cu lapte răsturnat dintr-o cutie de tinichea. El n-a vrut să se atingă. Dar mirosul îi ațâța nărilor și pofta.

Când a simțit că nimeni nu se uită la dânsul, a prins a linchi cu sfială.

Întâi în silă. Mai apoi, mormăind de mulțumire. Laptele era cald și mai dulce decât cel din izvorul de unde se hrănise până atunci.

Așa a învățat puiul de urs că în puterea oamenilor se află și unele minuni bune.

A lins talerul până la fund. A ridicat recunoscător ochii spre omul care îl așteptase să sfârșească, în picioare, cu pipa în colțul gurii.

Era un om înalt, slab, bărbos, cu ochii albaștri. Râdea prietenos. Se plecă din nou să-i dezmierde blana, ceafa între urechi, cu degete ușoare și îndemânatice.

Puiul n-a mai arătat colții. Mormăitul lui nu mai era dușmănos. Era un mormăit, altul, ca torsul pisicilor, de mulțumire.

– V-am spus eu! rosti omul către ceilalți. Are să se îmblânzească în două zile ca un miel și are să se țină după mine ca un cățel!

– Și pe urmă, ai să-l dai pe cinci sticle de rom!... Ce zici, Lars? Începu să râdă altul, pâcâind din pipă și scuipând printre dinți, dincolo de punte, în ocean.

Omul care se numea Lars nu răspunse.

Numai pe chipul lui slab, în ochii lui albaștri, trecu o umbră de tristețe.

Știa că așa se va întâmpla. Își cunoștea patima fără vindecare.

Odată, demult, când era tânăr, fusese altfel de om. Atunci obrazul lui era neted, ochii limpezi, glasul nerăgușit. Atunci a luat el parte la ceva minunat și rar, care lasă pentru totdeauna o lumină într-o viață de om.

În țara Norvegiei, un tânăr curajos și înverșunat în părerile lui pregătea în acea vreme un drum peste ape și ghețuri, spre pol. Își durase o corabie după un anumit plan; tocmise marinari tineri și neînfricați să-i țină tovărășie. Căci nu era un voiaj de plăcere. Câți nu pieriseră altădată în asemenea călătorii, mânați numai de dorința de a cunoaște ghețurile polare cât mai departe?

Toată lumea, ca păsările cele rele de cobe, profetea că vor pieri și dânșii de ger și de foame. Dar tânărul cu fața și cu părul bălan, Nansen, își râdea de asemenea profetii.

Printre marinarii care mergeau împreună să înfrunte urgia ghețurilor și a iernilor polare se afla și el, Lars, flăcăul dintr-un sat ascuns în fiorduri. Lăsa în urmă o logodnică. Lăsa o mamă bătrână și slabă. Dar mai tare decât dragostea fusese ispita să ia parte la o călătorie primejdioasă în ținuturi unde n-a pătruns suflare de om.

Își aduce aminte, dureros de limpede, dimineața plină de soare, când corabia se legăna în fiordul albastru, înconjurată de bărci.

O femeie subțire și înaltă, soția lui Nansen, venea să boteze corabia.

Sfârâmase, după datină, gâtul sticlei de șampanie de peretele vasului și revărsase băutura spumoasă asupra navei, spunând:

– Numele tău va fi Fram!

Fram, ceea ce în limba norvegiană înseamnă „Înainte!“

Au izbucnit cântece și urale. Toți se uitau cu însuflețire, cu încredere și cu admirație la cutezătorii marinari care porneau, poate, la moarte, în necunoscut.

Undeva, ridicată în picioare, într-o luntre, logodnica lui Lars flutura o batistă.

Îi ura drum bun, îi ura întoarcere bună.

Fram! Trăiască Fram! Să biruiască Fram!

Trei ani împliniți, în drum spre oceanul verde și în încheștarea ghețarilor, Fram nu și-a dezmințit numele.

Întotdeauna a spintecat pustietățile apelor verzi, urgia sloiurilor plutitoare, înainte, mereu înainte. Atunci a trăit Lars o viață cum nu se mai află alta, de răbdare, de curaj, de avântare, de luptă cu toate dușmăniile firii; o viață de credință neclintită în steaua cea bună a faptelor bune și mari. Corabia a descoperit locuri necunoscute. A străbătut peripeții înfricoșătoare. A ținut piept sloiurilor și a ieșit întotdeauna biruitoare.

După trei ani, când s-a întors, pe toate casele din țara Norvegiei fluturau steaguri.

În toți ochii scânteia bucuria izbânzii. Știrea s-a răspândit ca fulgerul în toată lumea.

Numele lui Nansen, numele lui Fram răsărea pe toate buzele.

Printre cei sărbătoriți se află și el, Lars, marinarul necunoscut dintr-un sat de pescari. Dar lui nimeni nu-i pomenea numele. Atâta păgubă! Aceasta nu scădea nimic nici din bucuria faptei, nici din iubirea pentru căpitanul care-i dusesese la izbândă. Durerea și deznădejdea îl aștepta însă în altă parte.

Când s-a întors acasă, n-a fost nimeni să-i iasă în întâmpinare și să-l îmbrățișeze.

Logodnica și mama lui dormeau somnul de veci, sus, în cimitirul dintre stânci. Bântuise o molimă în satul lor sărac de pescari. Nimeni nu le purtase de grijă. Nimeni nu le adusesese doctori și medicamente. Pieriseră oamenii cu zile, fiindcă de soarta și de viața lor puțin le păsa celor bogați și sătui. Pe Lars îl așteptau astfel două morminte alături. Două morminte, cu câteva flori firave.

Iar viața lui Lars de atunci a fost deșartă și fără nicio nădejde. El nu găsea puterea să lupte cu nedreptatea pe care o întâlnea la tot pasul.

A trecut an după an. A căzut în patima băuturii.

A ajuns un marinar de rând, tocmit pe corăbiile care pornesc spre Oceanul Înghețat să pescuiască balene și să vâneze foci.

Nu mai aștepta nimic.

Nu-l mai aștepta nimeni.

Câteodată, noaptea târziu, printre tovarășii de băătură, bate cu pumnul în masă și cere tuturor să facă tăcere. Atunci începea să-și amintească întâmplări din viața lui de altădată.

Unii râd.

Alții ascultă în tăcere, clătinând din cap, gândindu-se și ei la alte nădejdi din tinerețe, amintindu-și alte întâmplări din vremea când și dâșii au fost altfel: tineri, voinici, îndrăzneți, cu trupul și cu cugetul curat.

În fiecare viață de om a mijit o dată ceva frumos și plin de lumină. O faptă rară. Un act de curaj sau de bunătate. O dovadă de iubire. O jertfă. Pe urmă totul a trecut. Numai cei fără simțire mai pot râde de asemenea amintiri.

În ziua aceea, în cabina din pântecul corăbiei, Lars, marinarul bătrân și de mult căzut în patima băuturii, a început iarăși să-și povestească amintirile.

Un tovarăș cânta din armonică. Alții râdeau și ciocneau paharele. Plutea un fum de tutun să-l tai cu cuțitul. Fum de tutun, duhoare de piei și de pește.

S-a oprit și cântărețul din armonică să asculte povestirea. S-au oprit și ceilalți marinari din râsul lor gros.

Puiul de urs ațipise încolăcit la picioarele lui Lars. Scâncea prin somn. Lars se pleca să-i dezmiere ceafa între urechi din când în când.

Afară se stârnise viscolul. Corabia se clătina pe apa verde. Trosnea din încheieturi.

Așa trosnea din încheieturi și Fram, corabia lor de odinioară, mult mai departe, mult mai adânc în oceanul polar, când Lars era tânăr și aștepta cu nerăbdare să se întoarcă în satul unde lăsase o mamă și o logodnică. Așa trosneau încheieturile vasului, așa vâjâia viscolul și așa se auzea urletul urșilor albi pe banchiză.

Lars se oprise din povestit. Rămase cu bărbia în pumni, cu ochii înlăcrimați.

Deodată se scutură. Se ridică în picioare.

Spuse:

– Să lăsăm aceste amintiri. Tinerețea nu se mai întoarce! Turnați aici alt pahar!...

Ridică paharul plin și îl deșertă asupra puiului de urs, rostind în amintirea altui botez:

– Numele tău va fi Fram!

Puiul a sărit speriat din somn.

Ceilalți marinari au izbucnit în strigăte:

– Numele lui să fie Fram!

– Fram! Trăiască Fram!...

Și numele puiului de urs alb așa a rămas.

Cu numele acesta a fost el vândut pe zece sticle de rom, când s-a întors corabia în cel dintâi port al Norvegiei. Cu numele acesta a fost el cumpărat mai târziu de Circul Struțki și cu numele acesta a apărut el întâia oară pe afiș.

Puiul a învățat, în tovărășia oamenilor, să se poarte, să simtă, să se înveselească și să se întristeze ca oamenii. A învățat acrobații și gimnastică, a învățat să apese pe clapele armonicii și să iubească puii de om, să se joace cu mingea și să se bucure de aplauze.

Șapte ani numele lui a trecut din țară în țară, a fost veselie copiilor și minunea oamenilor în toată firea.

Fram, ursul polar... Fram, fala Circului Struțki! Eschimoșii din insula cu sloiuri poate au uitat cu desăvârșire puiul vândut pe câteva legături de tutun. Corabia care l-a adus din depărtările polare poate s-a scufundat sau poate a fost zvârlită la reformă. Lars, marinarul bătrân și căzut în patima băuturii, poate a murit demult. Viața a trecut. Numai faima lui Fram a crescut din zi în zi, din oraș în oraș, din gură în gură.

Iar acum, deodată, pe neașteptate, după ani și ani, Fram lânzește în cușca lui din fundul menajeriei, prostit și posomorât, neînțelegând ce se petrece cu el. Tot așa cum, odinioară, puiul de urs nu se învrednicea să priceapă prin ce nemaipomenite întâmplări a căzut în mâna oamenilor.

Noaptea când toate fiarele de după gratii se potolesc și visează prin somn, cu un geamăt, la țările lor de libertate,

atunci și în mintea lui Fram trec din nou aceste peripeții. Câteodată prin vis. Câteodată cu ochii deschiși. Visul se amestecă dureros cu viața de aieva.

Amintirile se deșteaptă mai vii ca întotdeauna. Le mai trăiește o dată.

Se scufundase undeva, în uitare, Lars, marinarul cu ochii albaștri, care i-a dezmiertat întâia oară ceafa între urechi cu o mână blândă și prietenoasă. Se scufundase în aceeași uitare corabia unde întâia oară a pierdut frica de oameni și a devenit amicul lor.

Peste toate se lăsase, de multă vreme, o ceață, o perdea grea.

El era ursul alb desprins pentru totdeauna de ghețuri polare, crescut printre oameni, deprins să joace, să cânte din armonică, să facă acrobații și să se bucure de aplauze.

Acum se dezmorțeau amintirile vechi, toate, toate, până și amintirea făpturii mari și blânde, unde se pitula la căldură, în peștera neagră, puiul becisnic de urs.

Vedea marea verzuie și nesfârșită.

Vedea deasupra cerul cu aurora boreală.

Vedea sloiurile plutitoare.

Un urs alb, ridicat în două labe, îi făcea semn:

– Haide! Nu vii cu noi, Fram?...

Simțea până și gerul ghețurilor polare în nări, înțepând cu vârfuri de ac.

Și atunci Fram gemea prin somn, așa cum scâncea puiul de urs, pe blana moartă, smuls de la sânul mamei ucise.

Se deștepta cu o tresărire, cu o spaimă, cu o nedumerire buimacă.

În locul adierii reci și curate de zăpadă și de ghețuri îl înăbușea mirosul iute al fiarelor din cuști, mirosul maimuțelor, duhoarea gunoaielor. Încerca să uite.

Se ridica în două labe și repeta numărul lui de la circ. Îl greșea. Începea din nou. Cădea pe patru labe, se întindea cu botul ascuns în ungherul cel mai întunecos. Iar îndată ce închidea ochii, mereu îi apărea oceanul cu sloiurile plutitoare, sclipirea soarelui în ghețuri, nemărginirea albă de ninsoare, albă, albă, cum nu mai este nimic pe lume atât de străveziu și de luminos.

Fram, ursul polar, tânjea după ghețurile copilăriei.